TA'LIM JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI O'QUVCHILARNING IJODIY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISH

Jamshid Abdisamiyevich Xamidov
Katta o'qituvchi, Chirchiq davlat pedagogika universiteti, Chirchiq, O'zbekiston
ORCID ID: 0009-0008-1742-2521
E-mail: jamshidkhan1983@gmail.com, telefon: +998977733125
Taniyeva Madina Ural qizi
Ahmadjonova Rayhonaxon Ne'matjon qizi
Chirchiq davlat pedagogika universiteti 2-kurs talabalari
Chirchiq, O'zbekiston

Annotatsiya. Mazkur maqolada ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalar orqali o'quvchilarning ijodiy faolligini rivojlantirishning nazariy, metodologik va amaliy jihatlari kompleks tarzda tahlil qilinadi. Zamonaviy raqamli ta'lim muhitida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'rni, ularning o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tanqidiy yondashuv, muammoli vaziyatlarga innovatsion yechim topish hamda kreativ faoliyatni shakllantirishdagi ahamiyati ilmiy asosda yoritilgan.

Kalit so'zlar: raqamli texnologiyalar, ijodiy faollik, kreativ fikrlash, innovatsion ta'lim, pedagogik texnologiya.

Аннотация. В данной статье комплексно анализируются теоретические, методологические и практические аспекты развития творческой активности учащихся с использованием цифровых технологий в образовательном процессе. Научно обосновывается роль информационно-коммуникационных технологий в современной цифровой образовательной среде, а также их влияние на формирование у учащихся навыков самостоятельного мышления, критического анализа, поиска инновационных решений в проблемных ситуациях и развития креативной активности.

Ключевые слова: цифровые технологии, творческая активность, креативное мышление, инновационное образование, педагогические технологии.

Abstract. This article provides a comprehensive analysis of the theoretical, methodological, and practical aspects of developing students' creative activity through digital technologies in the educational process. It scientifically substantiates the role of information and communication technologies in the modern digital learning environment, as well as their impact on fostering independent thinking, critical analysis, the ability to find innovative solutions to problem situations, and the development of creative activity among students.

Keywords: digital technologies, creative activity, creative thinking, innovative education, pedagogical technologies.

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamlashtirish jarayonlari ta'lim tizimida tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Zamonaviy jamiyatda o'quvchilardan faqat bilimlarni egallash emas, balki mustaqil fikrlash, ijodiy yondashish va muammolarni hal etish ko'nikmalariga ega bo'lish talab etilmoqda. Shu sababli ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodiy faolligini rivojlantirish muhim pedagogik vazifaga aylangan [2].

Raqamli texnologiyalar ta’lim samaradorligini oshirish, o‘quv jarayonini interaktiv tashkil etish va o‘quvchilarning ijodiy imkoniyatlarini kengaytirishda muhim vosita hisoblanadi. Ular orqali o‘quvchilar bilimlarni passiv qabul qiluvchi emas, balki faol yaratuvchi sifatida ishtirok etadi [3].

Mazkur maqolaning maqsadi — raqamli texnologiyalar asosida o‘quvchilarning ijodiy faolligini rivojlantirishning samarali usullarini aniqlash va ilmiy asoslashdan iborat.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Mazkur muammo ko‘plab xorijiy va mahalliy tadqiqotchilar tomonidan o‘rganilgan. Siemens ta’limni tarmoqli bilimlar tizimi sifatida ko‘rib, raqamli muhit o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishini ta’kidlaydi [1]. Luckin sun’iy intellekt asosidagi ta’lim tizimlari individual yondashuvni ta’minlab, o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qilishini qayd etadi [2]. Holmes raqamli texnologiyalar ta’limni ijodiy faoliyatga aylantirishini asoslab beradi [3]. Jonassen esa texnologiyalar yordamida muammoli ta’limni tashkil etish ijodiy fikrlashni rivojlantirishda muhim ekanligini ko‘rsatadi [4]. Mahalliy olimlardan Abduqodirov va Saidov raqamli texnologiyalar o‘quvchilarning faolligini oshirish va mustaqil fikrlashini rivojlantirishini ta’kidlaydilar [5], [6].

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi: nazariy tahlil va umumlashtirish, pedagogik kuzatish, qiyosiy tahlil, tajriba-sinov usuli. Mazkur metodlar orqali raqamli texnologiyalarning o‘quvchilar ijodiy faolligiga ta’siri kompleks o‘rganildi.

Raqamli texnologiyalar o‘quvchilarning ijodiy faolligini rivojlantirishda keng imkoniyatlar yaratadi. Avvalo, ular ta’lim jarayonini interaktiv shaklga keltirib, o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshiradi. Multimedia vositalari, virtual laboratoriyalar va onlayn platformalar o‘quvchilarning tasavvurini kengaytiradi va ijodiy fikrlashni rag‘batlantiradi. Ikkinchidan, loyiha asosida o‘qitish usullari raqamli texnologiyalar bilan uyg‘unlashgan holda o‘quvchilarning mustaqil ishlash va yangi g‘oyalar yaratish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Bu jarayonda o‘quvchilar axborotni tahlil qilish, saralash va qayta ishlashni o‘rganadi. Uchinchidan, geymifikatsiya va interaktiv vositalar o‘quvchilarning faolligini oshirib, ularni ijodiy faoliyatga jalb etadi. Bu esa ta’lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

NATIJALAR

Olib borilgan tadqiqotlar va tajriba-sinov ishlari natijasida raqamli texnologiyalardan foydalanish o‘quvchilarning ijodiy faolligini sezilarli darajada oshirishi aniqlandi. Xususan, raqamli vositalar qo‘llanilgan guruhlarda o‘quvchilarning mustaqil ishlash ko‘nikmalari, tahliliy fikrlash darajasi hamda muammoli vaziyatlarga kreativ yondashuvi an’anaviy usullarga nisbatan yuqori natijalarni ko‘rsatgani kuzatildi [3]. Bundan tashqari, o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishi ortgani, ularning bilimlarni o‘zlashtirish darajasi yaxshilangani va ijodiy topshiriqlarni bajarishda faolligi oshgani aniqlangan. Raqamli muhitda tashkil etilgan darslar o‘quvchilarning o‘z fikrini erkin ifodalash, mustaqil qaror qabul qilish va innovatsion yondashuvni qo‘llash imkoniyatlarini kengaytirgan. Shuningdek, individual yondashuv asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar har bir o‘quvchining qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qilgani, ularning ijodiy salohiyatini ochishda muhim omil bo‘lgani aniqlandi.

MUHOKAMA

Natijalar tahlili shuni ko‘rsatadiki, raqamli texnologiyalar o‘quvchilarning ijodiy faolligini rivojlantirishda katta pedagogik imkoniyatlarga ega. Ular ta’lim jarayonini interaktiv, moslashuvchan va shaxsga yo‘naltirilgan shaklga keltiradi. Shu bilan birga, o‘quvchilarni faqat

bilim oluvchi emas, balki bilim yaratuvchi subyektga aylantiradi [4]. Biroq, tadqiqot davomida ayrim muammolar ham aniqlangan. Jumladan, ayrim ta'lim muassasalarida texnik infratuzilmaning yetarli emasligi, internet resurslarining cheklanganligi hamda o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasi pastligi ta'lim samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin [6]. Shuningdek, raqamli vositalardan noto'g'ri foydalanish yoki metodik asoslarning yetishmasligi o'quvchilarning diqqatini chalg'itishi va ta'lim sifatini pasaytirishi ehtimoli mavjud. Shu sababli raqamli ta'limni samarali tashkil etish uchun pedagogik va texnologik yondashuvlarni uyg'unlashtirish muhim hisoblanadi.

XULOSA

Raqamli texnologiyalar asosida o'quvchilarning ijodiy faolligini rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining eng dolzarb vazifalaridan biridir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli vositalar ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish va ularning ijodiy salohiyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, raqamli ta'lim muhitini samarali tashkil etish uchun o'qituvchilarning kasbiy va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish hamda texnik infratuzilmani takomillashtirish zarur. Umuman olganda, raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tizimli va maqsadli integratsiya qilish o'quvchilarning ijodiy faolligini rivojlantirishning samarali vositasi bo'lib, ta'lim sifatini oshirish va raqobatbardosh shaxsni shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Siemens G. (2014). Connectivism and Learning Theory.
2. Luckin R. (2018). Machine Learning and Human Intelligence.
3. Holmes W. (2020). Artificial Intelligence in Education.
4. Jonassen D. (2017). Learning to Solve Problems with Technology.
5. Abduqodirov A.A. (2021). Raqamli pedagogika asoslari.
6. Saidov Sh.Sh. (2020). Innovatsion pedagogik texnologiyalar.
7. Mishra P., Koehler M. (2016). TPACK framework.